

GUUS HAEST

Toekomstplannen Molenerf 'De Ster' in Utrecht

Medio vorig jaar werd aan de J. P. Coenstraat 5-5e in Utrecht een prachtig gerestaureerd monument van bedrijf en techniek opgeleverd: molenerf 'De Ster'. Dit molenerf maakte samen met het belendende molenerf behorende bij zaagmolen 'De Bijgeval' ruim tweeëneenhalve eeuw deel uit van een bedrijven-complex waar ruw hout werd verzaagd en verhandeld.

Molenerf 'De Ster' dankt zijn naam aan *Arien van de Starren*, die in 1721 zaagmolen 'De Ster' – een bovenkruier – liet bouwen op de grond van het *St. Jobsgasthuis*, gelegen aan de *Leidsche Rijn*, net even ten westen van de toenmalige stad.

De molen 'De Bijgeval' werd in 1739, eveneens in opdracht van Van de Starren, als paltrok molen gebouwd naast molenerf 'De Ster', en was speciaal bedoeld voor het zagen van zwaar hout. De opzet en inrichting van beide erven leken op elkaar. In beide gevallen lagen de opstallen – de zaagmolen, de open houtloodsen en de woningen – in carré-vorm om het erf heen.

In respectievelijk 1876 en 1890 werden de beide molenerven verkocht aan *Willem de Wit*. Tot voor enige jaren zijn de beide erven in bezit van de familie de Wit gebleven en als houthandel in gebruik geweest. Wel zijn er in de loop der tijd diverse wijzigingen aangebracht. Zo zijn ondermeer de zaagmolens rond 1860 geëlectriceerd, en werden de bovenbouwen van 'De Bijgeval' en 'De Ster' in 1909 en 1911 ontmanteld.

Toen de gemeente Utrecht begin jaren tachtig de erven aankocht met het oog op plannen voor een buurtpark, was met name molenerf 'De Ster' nog vrijwel geheel intact gebleven. Slechts een loods en een knechtswoning waren door ondermeer brand zwaar gehavend. Van het erf van 'De Bijgeval' waren alleen nog twee loodsen overgebleven.

Nader onderzoek en inspraak resulteerden uiteindelijk in het gemeentelijk besluit molenerf 'De Ster' geheel te restaureren (behoudens de bovenbouw van de molen en een knechtswoning) en daarbij één van de loodsen van 'De Bijgeval' te verplaatsen. De rest van het gebied en haar directe omgeving werd bestemd tot buurtpark. Daarmee is een zeer uniek bedrijfsmonument bewaard gebleven, dat rustiek gelegen is midden in de stad Utrecht, op een balgoot afstand van de *Jaarbeurs* en het *Centraal Station*.

Augustus 1986 is *Vereniging Molenerf 'De Ster'* opgericht. Deze vereniging bestaat uit drie gezinnen (zes volwassen leden). *Vereniging Molenerf 'De Ster'* is als particulier initiatief opgericht om op het erf een woon-werkproject te realiseren, dat een passende en moderne bestemming aan het molenerf geeft. De doelstelling staat in de verenigingsstatuten als volgt omschreven:

a. het ontwikkelen en steunen van sociaal-culturele activiteiten op en rondom het molenerf 'De Ster', zoals de exploitatie van één of meer ateliers, een oefenruimte voor musici en muzikanten,

Gezicht op deel van molenerf en houtzagerij na de restauratie (juni 1987). Kijk vanaf Leidseweg aan de zuidoost-zijde.

(foto Vereniging Molenerf De Ster)

een crèche of kleuterdagverblijf met dierweide, een timmerwerkplaats met museumfunctie; en het bieden van ruimte voor buurtactiviteiten;

- b. het bevorderen van de wederopbouw in haar oorspronkelijke staat van de zaagmolen op het molenerf en – in het algemeen – het vergroten van de monumentale en toeristische waarde van het molenerf;
- c. het verschaffen van woon- en/of werkruimte aan die leden van de vereniging – met hun gezinnen – die zich met die exploitatie en/of leiding bij die activiteiten bezig houden;
- d. het beheren van gemeenschappelijke zaken, ruimten en voorzieningen ten behoeve van de leden;
- e. het behartigen van de belangen van de bewoners, gebruikers en exploitanten van het molenerf 'De Ster'.

In januari 1987 besloot de gemeente Utrecht het private deel van het erf – de opstallen en tuinen – in huur aan de vereniging te geven, en tevens het gehele erf als monument aan de *Maatschappij tot Stads-herstel NV* te verkopen en in beheer te

geven op basis van een erfpachtovereenkomst.

Half 1987 kwamen de opstallen beschikbaar, waarvan de woningen inmiddels zijn betrokken. De voorbereidingen voor het realiseren van de bedrijfsmatige onderdelen van het project zijn in volle gang. Zoals altijd bij dit soort projecten is het een hele puzzel om de uiteenlopende belangen en randvoorwaarden met elkaar in overeenstemming te brengen, en dan ook de financiën nog te laten kloppen. Dat is hier eveneens het geval, hoewel er gestaag voordeelingen worden gemaakt. Wel zal de wederopbouw van de molen op z'n best een

lange termijn doel kunnen zijn. Maar verder ziet het er naar uit dat de meeste onderdelen in de loop van 1988 stukje bij beetje hun beslag kunnen gaan krijgen. Dat geldt niet alleen voor diverse (in-)bouwactiviteiten, maar ook voor de besluitvorming en uitvoering van de inrichting van het molenerf als openbaar gebied. Want het erf zal een openbaar karakter krijgen.

Eigenlijk blijkt vooral het aantrekken van ambachtelijke houtbewerksactiviteiten in de oude zagerij niet eenvoudig. Hier blijken strenge milieu-eisen en de gestelde huurprijs op gespannen voet met elkaar te staan. In overleg met de gemeente Utrecht wordt alsnog gezocht naar een passende oplossing voor dit probleem. Behalve dat geïnteresseerden hierbij worden uitgenodigd eens een kijkje te komen nemen op het sfeervolle molenerf, doen we hier tenslotte tevens een oproep aan mensen die een passende bestemming voor de zagerij kunnen realiseren, of daar toe middelen of contacten weten aan te dragen. ■

Namens Vereniging Molenerf 'De Ster'
Guus Haest, p/a J. P. Coenstraat 5a,
3531 EK Utrecht, 030-937990